

Nederland, talenland?

(1) Het onderwijs in vreemde talen staat in Nederland onder druk. Universiteiten dreigen te kleine afdelingen op te heffen met als argument: 5 bezuinigen, te weinig studenten, dus niet voldoende maatschappelijk relevant. Toch horen vreemde talen tot de Nederlandse identiteit. We hebben een lange traditie van meertaligheid. De zeventien verenigde provinciën waren drietalig Nederlands, 10 Duits en Frans. Stadhouders Willem III sprak als koning van Engeland en Ierland ook Engels. Het Frans was 15 eeuwenlang de taal van de Hollandse adellijke families. De Oranjes hadden hun Duitse wortels. Als handelsnatie legden we gemakkelijk contact met andere volken. Onze geschiedenis 20 laat zien dat we een open cultuur zijn, ook wat de talen die wij spreken betreft.

(2) Daarin paste ook het talenonderwijs zoals dat in Nederland georganiseerd was. De opbouw was logisch. Op de basisschool werd voorzichtig een eerste vreemde taal aangeleerd, vroeger Frans, tegenwoordig Engels. Vervolgens kwamen daar op de 30 middelbare school de buurtalen bij: Engels of Frans en Duits. En met die bagage kon men op de universiteit of het hbo verder studeren: Romaanse talen, Slavische talen, Scandinavische talen, Chinees, Japans, Arabische talen – een situatie die ons land geen windeieren heeft gelegd. Onze export heeft geprofiteerd van deze kennis van andere talen en 40 culturen.

(3) Hierin is sinds een aantal jaren de klad gekomen. Vreemde talen zijn

minder populair geworden. Misschien omdat er meer oog gekomen is voor 45 de Nederlandse eigenheid. Misschien omdat er in Nederland een soort collectieve overtuiging is gegroeid dat het Engels voldoende is om je internationaal te kunnen redden. Een 50 andere remmende factor is dat het voortgezet onderwijs meer ruimte heeft gekregen om zelf de lessentabellen te bepalen. In de praktijk blijkt dit vaak ten koste te gaan van 55 het onderwijs in andere talen dan Engels met als gevolg dat leerlingen steeds minder kiezen voor meerdere vreemde talen. Hierdoor komen er ook minder talenstudenten en dus 60 ook minder docenten. Een vicieuze cirkel.

(4) Die eenzijdige nadruk op het Engels is een vergissing. Niet omdat Engels onbelangrijk is. Het is de 65 belangrijkste wereldtaal. Maar het verschil met een aantal landen die ons omringen, is dat wij Engels zien als een communicatietaal, terwijl anderen Engels beschouwen als een 70 *sabir*, een code, een praktische gebruikstaal voor instructies, commando's of afspraken. Naast deze zakentaal gebruiken ze liever zo veel mogelijk hun eigen moedertalen voor de dagelijkse en meer persoonlijke 75 contacten, zoals dit het geval is binnen de *Deutsch-Französische Brigade*, een gezamenlijke Duits-Franse legereenheid. Voor deze Franse en 80 Duitse militairen is Engels de commandotaal en worden Frans en Duits gesproken in de dagelijkse contacten. Iedereen kent passief de taal van de ander, maar wanneer men in

85 graad opklimt, moet het Frans of
Duits ook actief worden beheerst.
Deze praktijk getuigt van een ander
taalbewustzijn in deze landen.
Mensen die vooral met onze buur-
90 landen Frankrijk en Duitsland con-
tacten onderhouden, weten hoe
belangrijk het is om goodwill te
kweken via het spreken van de
landstaal. De Fenedex, die bedrijven
95 helpt bij exportproblemen, is zich van
deze situatie bewust en hamert
voortdurend op het belang van een
brede talenkennis.

(5) Hoe kunnen we het tij keren? In
100 de eerste plaats zal de overheid het
talenonderwijs misschien explicieter
moeten propageren, zoals indertijd
ook de exacte vakken onder de
aandacht werden gebracht. In de
105 tweede plaats moeten de middelbare
scholen ruimte krijgen, ook finan-
cieel, om het talenonderwijs beter op
de kaart te zetten. Dit kan nu dankzij
de nieuwe Europese taalniveaus, het
110 ERK, waarmee vooral het praktisch
gebruik van de taal wordt gestimu-
leerd. Scholen moeten meer werk
maken van de door het Europees
Platform ondersteunde internationa-
115 liseringsprojecten, zoals correspon-
dentie en uitwisselingen. Leerlingen
die dat willen, moeten meer vreemde
talen kunnen leren in plaats van
minder, zoals dat nu gebeurt op veel

120 scholen die door bezuinigingen zijn
getroffen. En ten slotte moeten de
universiteiten en hbo-instellingen
misschien meer dwarsverbindingen
mogelijk maken, zodat ook studenten
125 van andere studierichtingen zich
langer kunnen verdiepen in een
vreemde taal en cultuur. Daarbij
moeten de talenopleidingen meer
openstaan voor belangstellenden uit
130 het bedrijfsleven. Op deze manier
kan er in een breder verband meer
kennis en begrip opgedaan worden
voor de ons omringende culturen, en
daar zullen onze zakelijke relaties
135 van profiteren.

(6) Onze minister van Buitenlandse
Zaken, Frans Timmermans, hield
onlangs in *Die Zeit*, een Duitse
weekkrant, een pleidooi voor het
140 onderwijs Duits in Nederland. Het-
zelfde deed hij enige jaren geleden
ten gunste van het Frans. Als diplo-
maat weet hij als geen ander hoe
belangrijk talenkennis is om misver-
145 standen te voorkomen, om respectvol
en open met anderen om te gaan, om
Nederland op de Europese kaart te
houden. Want niet twee-, maar meer-
taligheid is de Europese realiteit en
150 ook de Europese rijkdom. Het siert
ons Nederlanders om daar meer oog
voor te hebben. Meer talen zorgen
voor meer empathie, meer bewe-
gingsruimte en meer welvaart.

naar: Camiel van Woerkum

uit: Levende Talen Magazine, 2013/2

Tekst 3 Nederland, talenland?

- 1p 22 Met welk begrip kan de functie van alinea 1 ten opzichte van het vervolg van de tekst het beste benoemd worden?
- A constatering
 - B definitie
 - C doelstelling
 - D samenvatting
- 3p 23 “Die eenzijdige nadruk op het Engels is een vergissing.” (regels 62-63)
Vat de argumentatie samen waarmee dit standpunt in alinea 4 wordt onderbouwd. De eerste zin is hieronder al gegeven:
Engels is weliswaar de belangrijkste wereldtaal ...
- Gebruik voor je aanvulling niet meer dan 40 woorden.
Bij overschrijding van het maximum aantal woorden vindt puntenaftrek plaats.
- 4p 24 “Een vicieuze cirkel.” (regels 60-61)
Leg uit wat in de tekst bedoeld wordt met die vicieuze cirkel.
Gebruik voor je antwoord niet meer dan 40 woorden.
- 1p 25 Waarom wordt in alinea 4 de Duits-Franse legereenheid besproken?
Die wordt besproken
- A als bewijs van een gelegenheid waarin enkele talen naast elkaar gebruikt worden.
 - B als voorbeeld van een ander taalbewustzijn dan in Nederland het geval is.
 - C ter illustratie van een situatie met zowel passieve als actieve omgang met taal.
 - D ter verduidelijking van de wijze waarop er goodwill gekweekt kan worden via taal.

- 5p 26 Vat alinea 5 in eigen woorden samen in maximaal 70 woorden.
Formuleer daartoe de volgens de tekst gewenste situatie en de manieren om die situatie te bereiken.
Bij overschrijding van het maximum aantal woorden vindt puntenaftrek plaats.
- “Meer talen zorgen voor meer empathie, meer bewegingsruimte en meer welvaart.” (regels 152-154)
- 1p 27 Citeer de zin uit alinea 5 waarin die empathie ook al ter sprake komt.
- 1p 28 Wat voor soort tekst is ‘Nederland, talenland?’?
Het is een
- A beschouwing, omdat er veel informatie gegeven wordt over het onderwijs in vreemde talen.
 - B beschouwing, omdat het onderwijs in vreemde talen vanuit meerdere kanten belicht wordt.
 - C betoog, omdat gesteld wordt dat het onderwijs in vreemde talen gestimuleerd moet worden.
 - D betoog, omdat het standpunt verdedigd wordt dat we te veel Engels spreken ten koste van andere vreemde talen.
- 1p 29 Welke van onderstaande uitspraken geeft de hoofdgedachte van de tekst ‘Nederland, talenland?’ het best weer?
- A Het onderwijs in vreemde talen moet gestimuleerd worden omdat talenkennis voordelen biedt voor onze handelsrelaties met het buitenland.
 - B Het onderwijs in vreemde talen moet meer open staan voor de talen uit de ons omringende landen om zo een beter onderling begrip te creëren.
 - C Meertaligheid geeft Europa haar rijkdom, want het zorgt voor empathie, bewegingsruimte en welvaart.
 - D Meertaligheid past in de Nederlandse traditie en moet daarom weer gestimuleerd worden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.